

ก้าวสู่ปีที่ ๕...ก้าวต่อไปสู่การเป็น HUB :

กับช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านสู่ทศวรรษที่สอง

โดยนายสมชาย เลียงหลาย

ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม

←

ช่วงเวลาของการเปลี่ยนผ่านจากทศวรรษแรกเข้าสู่ทศวรรษที่สองของกระทรวงวัฒนธรรม นับแต่มีการสถาปนากระทรวงครั้งใหม่เป็นเวลากว่าแปดปี ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว รุนแรง และต่อเนื่อง ที่ผ่านมามีเป็นความท้าทายของการขับเคลื่อนภารกิจทางด้านวัฒนธรรมที่จะต้องทำให้เกิดความสมดุลของวิถีชีวิตกับสภาพแวดล้อมที่เป็นองค์ประกอบของชุมชน สังคม และประเทศ ในขณะเดียวกันนอกจากความท้าทายในการรักษาไว้ซึ่งมรดก ภูมิปัญญา ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือวัฒนธรรมอันดีงามแล้ว ยังจะต้องนำมิติทางวัฒนธรรมเข้ามาเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติให้ก่อเกิดความเจริญก้าวหน้าแบบยั่งยืนด้วย

ก้าวต่อไปของกระทรวงวัฒนธรรม จึงจำเป็นต้องผสานการดำเนินงานตามมิติเดิมที่มีอยู่แล้วเข้ากับมิติใหม่ของการดำเนินภารกิจ ซึ่งจะกลายเป็นส่วนผสมของการบริหารจัดการเพื่อแก้ไขจุดอ่อน และเสริมสร้างจุดแข็งของกระทรวงฯ เน้นการทำงานเชิงรับเมื่อมีข้อจำกัด พร้อม ๆ กับการทำงานเชิงรุกในการใช้โอกาสของสภาพแวดล้อมจากกระแสโลกาภิวัตน์ ด้วยการบูรณาการการทำงานทั้งภายในกระทรวงกับองค์กรอื่น ๆ ภายใต้นโยบายของการขับเคลื่อนกลไกการทำงานที่เน้น

๑. การแก้ไขจุดอ่อน และเสริมสร้างจุดแข็งของกระทรวงวัฒนธรรม โดยจะใช้กลไกของกระบวนการนโยบาย (Policy Process) ในการทำงานเชิงบูรณาการของหน่วยงานต่าง ๆ ที่สังกัดกระทรวงฯ ตามภารกิจที่เป็นนโยบายของรัฐบาล และนโยบายของกระทรวงวัฒนธรรม ตั้งแต่การจัดทำแผนแบบองค์รวมที่มีส่วนร่วมคิดจากทุกฝ่าย การนำแผนไปปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลร่วมกันในรูปแบบของคณะกรรมการที่มีองค์ประกอบจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะภาคประชาสังคม นักวิชาการ ภาคเอกชน องค์กรชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านเป็นต้น ซึ่งการดำเนินงาน และการบริหารจัดการตามแนวทางดังกล่าว จะต้องทำขนานควบคู่กันไปกับการใช้หลักธรรมาภิบาล ไม่ว่าจะเป็นหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่าหรือมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้จะต้องทำการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ที่พร้อมจะปรับเปลี่ยนตัวเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง และเป็นแหล่งสะสมขององค์ความรู้ในการใช้เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมทั้งในระดับชาติและท้องถิ่น ที่สำคัญจะต้องพัฒนา

กระทรวงฯ ให้เป็นองค์กรแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศด้วย โดยการพัฒนาระบบ ICT และระบบ Social Network เน้นการเปิดพื้นที่ของประเด็นวัฒนธรรมผ่านทางระบบอินเทอร์เน็ตให้มากขึ้น พร้อม ๆ กับการจัดช่องทางหรือกระบวนการสื่อสารเรื่องวัฒนธรรมให้เข้าถึงประชาชนผ่านทางสื่อสาธารณะทุกรูปแบบอย่างเข้มข้น

อย่างไรก็ตาม การจะดำเนินการกิจตามแนวคิดข้างต้นให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงโครงสร้าง และอัตรากำลังขององค์กรทั้งในส่วนกลางและภูมิภาคให้มีความสอดคล้องรองรับกับภารกิจที่ได้กล่าวมานี้ และจะต้องสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรของกระทรวงฯ โดยการพัฒนาหรือปรับปรุงระบบเส้นทางอาชีพ (Career Path) ที่เหมาะสมที่จะทำให้แต่ละบุคคล มีโอกาสก้าวหน้าได้ตามตำแหน่งหรือหน้าที่การงานของตน นอกจากนี้ จะต้องทำการพัฒนาบุคลากรทั้งในส่วนกลางและภูมิภาคให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งทางด้านความคิดในเชิงวิชาการ และความคิดในเชิงทัศนคติ (Positive Thinking) โดยเฉพาะการเป็นบุคลากรที่มีความรู้ (Knowledge) ความชำนาญ (Skill) และความสามารถ (Abilities) ทั้งในด้าน Technical Skill ด้าน Human Skill และด้าน Conceptual Skill เพื่อทำหน้าที่ในการเป็นผู้ประสานงานและสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๒. การใช้โอกาสของสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลา โดยจะสร้างกลไกในการทำงานแบบ “ร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ ร่วมกันพัฒนา” กับทุกภาคีไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ หน่วยงานราชการ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เป็นต้น และจะยึดแนวทางการดำเนินงานด้วยการใช้หลักของการกระจายอำนาจ หรือการกระจายภารกิจให้เครือข่ายและองค์กรในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการ โดยบทบาทหลักของกระทรวงวัฒนธรรมจะทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการบูรณาการส่งเสริม และสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้ดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมในระบบถักทอภาคีความร่วมมือและประสานเครือข่ายทั้งในรูปของการป้องกันและแก้ไขปัญหาบนฐานของพหุวัฒนธรรม นอกจากนี้ บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของกระทรวงวัฒนธรรม คือ การเปิดพื้นที่ทางวัฒนธรรมให้กับประชาชน และองค์กรในทุกภาคส่วนทุกระดับ ได้มีโอกาสในการสานเสวนา แลกเปลี่ยน หรือเรียนรู้ และแสดงออกทางวัฒนธรรมในรูปแบบต่าง ๆ ที่เต็มไปด้วยอรรถรสและอรรถประโยชน์ เช่น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรมบนพื้นที่ ๓๕ ไร่ (ศูนย์วัฒนธรรม) การเปิดเวทีและการสร้างหรือพัฒนาโรงละครหรือสถานที่ในการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาค การสร้างและพัฒนาศูนย์เรียนรู้ หรือศูนย์บ่มเพาะด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะศูนย์เรียนรู้ในเรื่องเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในแต่ละท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้วให้มีความทันสมัย สามารถทำในกลุ่มเป้าหมายทั้งที่เป็นเยาวชน และประชาชนทั่วไปมีความสนใจที่จะเข้ามาใช้บริการมากขึ้น เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม นับจากนี้ไป ก้าวที่ ๕ ก้าวที่ ๑๐ ก้าวที่ ๑๑ หรือ ๑๒ ของกระทรวงวัฒนธรรมจะสามารถก้าวไปถึงเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน การดำเนินงานของกระทรวงวัฒนธรรมจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ หากทุกภาคส่วนไม่เข้ามา “ร่วมกันคิด ร่วมกันแก้ ร่วมกันพัฒนา” กล่าวโดยสรุป ภารกิจในการดำเนินงานวัฒนธรรมเพื่อการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และเสริมคุณค่าทางสังคมบนรากฐานของพหุวัฒนธรรม ไม่ใช่เป็นแค่เพียงภารกิจของกระทรวงวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นภารกิจของทุกภาคส่วนในสังคม และของประชาชนทุกคนที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรม ที่จะต้องร่วมมือกันในการขับเคลื่อนงานวัฒนธรรม โดยกระทรวงวัฒนธรรมเองจะต้องมีการพัฒนาศักยภาพของตน และสร้างกลไกในการทำงานให้สามารถทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของการบูรณาการ ส่งเสริม และสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามาดำเนินกิจกรรมทางวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผลสูงสุด อันจะส่งผลดีต่อประชาชน สังคม และประเทศชาติโดยรวมต่อไป.....

.....